

Tillsynsplan 2026

Tillsynsplan inom miljöbalkens område för 2026

Typ av styrdokument: Tillsynsplan
Beslutande instans: Bygg- och miljönämnden
Datum för beslut: 2025-12-xx
Diarienummer: XX

Gäller för: 2026
Giltighetstid: 2026-2028
Revideras senast: 2026-12-30
Dokumentansvarig: Enhetschef miljö

Sammanfattning

Detta dokument utgör bygg- och miljönämndens tillsynsplan (TP) för miljöbalkens område. Tillsynsplanen utgår från den antagna behovsutredningen (BU) 2026–2028, beslutad av bygg- och miljönämnden 2025-04-23 § 35, samt budget för 2026. Tillsynsplanen avser år 2026 och innehåller vad som ska göras under året, vilka prioriteringar som gjorts samt konsekvenserna av det som prioriterats bort.

Resultat tillsynsplan

Behovsutredningen visar att det för år 2026 finns ett resursbehov motsvarande 30,6 årsarbetare (ÅA) för prövning och tillsyn inom följande områden: miljö- och hälsoskydd, livsmedel, alkohol, tobak, nikotin, receptfria läkemedel, strålsäkerhet samt administration och ledning. Specifikt visade utredningen på ett behov av resurser inom miljöbalkens område motsvarande 21,4 årsarbetare. För tillsynsplanen beräknas tillsynen inom miljöbalkens område motsvara 15,9 årsarbetare.

Personalbudgeten för 2026 innebär att det finns utrymme för totalt 14,9 miljö- och hälsoskyddsinspektörer och 1 kommunekolog. Detta är en ökning med 1 årsarbetare jämfört med budgeten för föregående år. Historiskt sett har det varit hög frånvaro och personalomsättning inom delar av verksamheten. För att kunna säkerställa genomförandet av tillsynsplanen samt att upprätthålla debiteringsgraden, har vi för 2026 budgeterat för en överanställning. Det är ändå en fortsatt stor differens mellan behovet av resurser och tillgängliga resurser vilket innebär en fortsatt stark prioritering i verksamheten.

I uppdraget som tillsynsmyndighet ingår att prioritera åtgärder där det gör mest nytta samt att ambitionsnivåerna ska ses över. Utifrån att tillgängliga resurser inte motsvarar behovet har prioriteringar gjorts och ambitionsnivåer setts över. Fördelningen av resurser på de olika verksamhetsområdena framgår av nedanstående tabell.

Tabell 1. Sammanfattning av personalresurser, fördelning av resurserna för tillsyn enligt tillsynsplan och resursbehovet för tillsyn enligt behovsutredningen för 2026, angivet i antal årsarbetare.

Verksamhetsområde	Personalresurser	Tillsynsplan (TP)	Behovsutredning (BU)	Skillnad BU – TP
Miljöskydd	4,90	5,30	7,80	2,50
Förorenade områden	2,00	2,00	2,70	0,70
Hälsoskydd	3,00	3,00	3,60	0,60
Små avlopp	5,00	4,60	4,70	0,10
Naturvård	1,00	1,00	2,60	1,60
Årsarbetare totalt	15,90	15,90	21,40	5,5

Innehåll

Sammanfattning	2
Resultat tillsynsplan	2
1. Inledning	4
1.1. Sammanfattning av behovsutredningen 2026–2028	4
1.2. Budget 2026.....	4
1.3. Finansiering av verksamheten	5
1.4. Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan	6
1.5. Kompetenskrav och utbildning	7
1.6. Beskrivning av övrig tid och handläggningstid	7
2. Styrande dokument och inriktningar	9
2.1. Nationell strategi för miljöbalkstillsynen	9
2.2. EU:s vattendirektiv och åtgärdsprogram för vatten	11
2.3. Nationella miljömål	12
2.4. Kommunfullmäktiges mål	12
2.5. Genomlysning	13
2.6. Bygg- och miljönämndens politiska inriktning	14
2.7. Näringslivsarbete	15
2.8. Myndighetssamverkan (MYS)	16
2.9. Bygg- och miljönämndens vägledning i prioriteringsarbete	17
3. Planering övrig tid	18
4. Planering handläggningstid per verksamhetsområde	21
4.1. Miljöskydd	21
4.2. Förorenade områden	29
4.3. Hälsoskydd, strandskydd och värmepumpar	33
4.4. Små avlopp	41
4.5. Naturvård	44
5. Sammanställning och prioritering.....	48
5.1. Beskrivning av behovsutredning	48
5.2. Tillsynsplan	48
5.3. Prioritering av tillsyn	48
5.4. Konsekvenser av det som inte prioriteras	49
5.5. Uppföljning och revidering av tillsynsplan	49

1. Inledning

Enligt miljötillsynsförordningen ska det finnas en utredning om tillsynsbehovet för tillsynsmyndighetens hela ansvarsområde inom miljöbalken. I Alingsås kommun är Bygg- och miljönämnden ansvarig tillsynsmyndighet. Behovsutredningen ska omfatta kommande treårsperiod och ses över vid behov, dock minst en gång per år. Det ska föras register över de verksamheter som behöver återkommande tillsyn. Baserat på behovsutredningen och registret ska nämnden inför varje verksamhetsår göra en tillsynsplan. I tillsynsplanen ska det framgå vilka prioriteringar som gjorts samt vilken tillsyn som kommer att utföras och konsekvenser av prioriteringen. Av tillsynsplanen ska det framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin.

Den aktuella behovsutredningen avser 2026–2028 och antogs av nämnden den 23 april 2025 (§35). Utifrån beslutad behovsutredning och planerad budget för 2026 har denna tillsynsplan tagits fram.

I behovsutredningen beskrivs bland annat tillsynsuppdraget, styrande dokument, samverkan, finansiering av tillsynen samt förklaring av olika begrepp. För mer information om dessa delar hänvisas till behovsutredningen.

1.1. Sammanfattning av behovsutredningen 2026–2028

Behovsutredningen visade på ett behov av resurser motsvarande 30,6 årsarbetare (ÅA) för 2026. Specifikt visade utredningen på ett behov av resurser inom miljöbalkens område motsvarande 21,4 årsarbetare.

1.2. Budget 2026

I budgeten för 2025 var det budgeterat för 14,9 årsarbetare, 13,9 miljö- och hälsoskyddsinspektörer, samt 1 kommunekolog.

I budgeten för 2026 har det budgeterats för 15,9 årsarbetare, 14,9 miljö- och hälsoskyddsinspektörer, samt 1 kommunekolog. Budget för personal inom miljöbalkens område har utökats med en årsarbetare jämfört med föregående år. Historiskt sett har det varit hög frånvaro och personalomsättning inom delar av verksamheten. För att kunna säkerställa genomförandet av tillsynsplanen samt att upprätthålla debiteringsgraden, har vi för 2026 budgeterat för en överanställning.

1.3. Finansiering av verksamheten

Myndighetens arbete finansieras både genom avgifter och skattemedel. När behoven har fastställts i behovsutredningen kan man avgöra vad som är möjligt att finansieras genom avgifter och vad som behöver skattefinansieras.

Målsättningen är att så mycket arbete som möjligt avgiftsfinansieras. För det arbete där avgiftsfinansiering inte är möjligt måste det skattefinansieras.

I Sverige gäller principen att "förorenaren betalar" och finns i en av EU:s regler, vilket innebär att den som påverkar människans hälsa eller miljön ska betala myndighetens kostnader för tillsynen.

Bygg- och miljöavdelningen tog i samband med årsbokslutet 2024 fram en handlingsplan för en ökad faktureringsgrad inom miljöbalkens och livsmedelslagens område. Syftet med handlingsplanen var att öka bygg- och miljönämndens kostnadstäckning.

Under 2025 har avdelningen arbetet med följande:

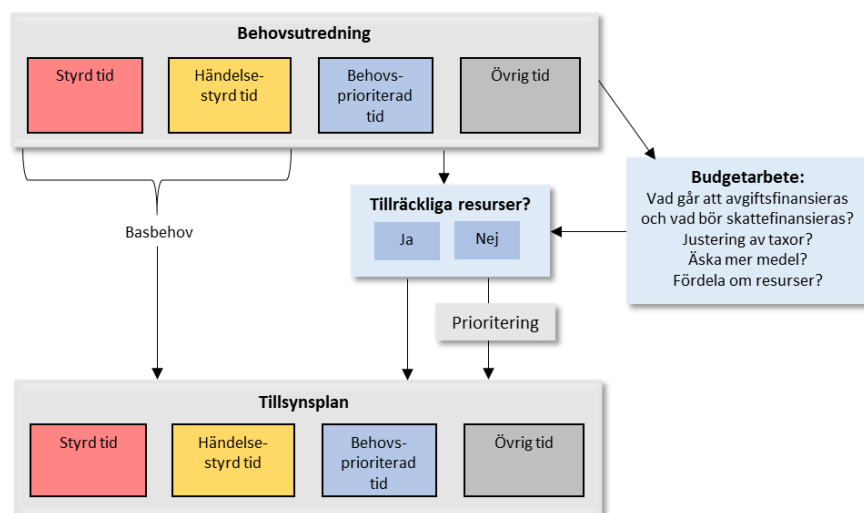
- **Tidsredovisning:** Vi har genomfört en översyn av tidsredovisningsposterna för att förtydliga för medarbetarna samt att möjliggöra en mer korrekt uppföljning. Vi har också arbetat med minischabloner för att få en gemensam syn på hur lång tid olika moment tar.
- **Taxa för miljöbalkens område:** Ambitionen är att till år 2027 gå över från riskbaserad taxa till behovsstyrd taxa, i samband med arbetet ses även de fasta schablonerna över för att säkerställa att de är rimliga.
- **Kommunikation:** För att förebygga överklagade avgifter tydliggör vi för kunderna tidigt i ärendena hur handläggningen av deras ärenden kommer faktureras, och i avgiftsbesluten ingår ett tidkort som specificerar de olika tidsposterna. Vi har under året också genomfört en serie av redovisningar av debiteringsgrad för nämnden.
- **Skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö:** För att utveckla processen och säkerställa att vi tar betalt för rätt saker har vi genomfört dialoger med medarbetarna kring tillgänglig tid och prioriteringar, samt bedömning av debiterbar tid.

1.4. Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan

En behovsutredning tas fram som ska visa vilket behov av resurser som finns för att utföra myndighetens arbete. Behovsutredningen och olika uppföljningar av verksamheten utgör en grund vid framtagandet av budgeten. Av budgeten framgår vilka resurser som finns tillgängliga. Med behovsutredning och budget som grund kan en tillsynsplan tas fram.

De arbetsuppgifter som omfattas av kategorierna styrd tid och händelsestyrd tid utgör tillsynsmyndigheternas basbehov, till vilka myndigheten alltid måste kunna avsätta den mängd tid och resurser som behövs. Dessa delar förs över direkt från behovsutredningen till tillsynsplanen, se figur 1 nedan.

I behovsutredningen bedöms resursbehovet för behovsprioriterad tid. Om budgeten innebär att inte tillräckliga resurser finns måste prioriteringar göras eller ambitionsnivån ses över. Det är framför allt inom den behovsprioriterade tiden prioriteringar kan göras.

Figur 1. Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan.

1.5. Kompetenskrav och utbildning

Det ställs stora krav på tillsynsmyndigheten för att säkerställa att det finns tillräcklig kompetens för att utföra myndighetsuppdraget effektivt och rättssäkert med hög kvalitet.

Personalen har en universitet- eller högskoleutbildning, eller relevant utbildning och erfarenhet som arbetsgivaren bedömer likvärdig för de uppgifter som ska utföras. I samband med utvecklingssamtalen förs dialog och dokumentation med medarbetare och chef kring behov av fort- och vidareutbildning. Personalen deltar kontinuerligt i olika typer av fortbildningar kring exempelvis kommunikation & bemötande, tillsynsmetodik samt lagstiftning med mera.

Under 2025 genomfördes en förvaltningsgemensam utbildning i hot och våld. Avdelningen ser ett behov av att fortsätta stärka kompetensen i hur vi förebygger och hanterar hotfulla och våldsamma situationer under 2026.

1.6. Beskrivning av övrig tid och handläggningstid

Övrig tid

Övrig tid, är sådan tid som inte är direkt handläggningstid men som behövs för att verksamheten ska fungera. Det beskrivs närmare i behovsutredningen.

Handläggningstid

Handläggningstid delas upp i följande kategorier:

- Styrd tid
- Händelsestyrd tid
- Behovsprioriterad tid

Styrd tid

Styrd tid är sådan tid som går åt till uppgifter myndigheten måste utföra och som kan planeras in i förväg, både när de inträffar och hur mycket tid som ska läggas.

Här finns till exempel tillstånd- och anmälningspliktiga verksamheter (så kallade A-, B-, IUV samt H- och C verksamheter) som betalar en fast årlig avgift.

Händelsestyrd tid

Tiden i denna kategori benämns som händelsestyrd eftersom det inte i förväg går att planera precis när eller i vilken omfattning behovet kommer uppstå.

Händelsestyrd tid omfattar ärenden som kommer in till myndigheten som måste hanteras så som ansökningar, anmälningar, klagomål, olyckor, remisser, samråd, besvara myndigheter, rådgivning med mera.

Behovsprioriterad tid

Behovsprioriterad tid omfattar den planerade tillsynen på verksamheter som inte är anmälningspliktiga inom miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (så kallade U respektive UH verksamheter).

Denna kategori kan även omfatta nationella och regionala tillsynsprojekt. Ansvarig nämnd planerar denna tillsyn utifrån lokala förutsättningar. Tillsynsfrekvensen för dessa verksamheter varierar och kan vara årlig, återkommande, projektinriktad eller sporadisk.

2. Styrande dokument och inriktningar

Det här avsnittet beskriver styrande dokument som tillsynsplanen tar i beaktande. Såväl nationella såsom den nationella tillsynsstrategin och åtgärdsplanen enligt EU:s vattendirektiv, liksom lokala styrdokument såsom kommunfullmäktiges mål och bygg- och miljönämndens politiska inriktning.

Den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken är grunden för prioriteringar i tillsynen i Alingsås kommun.

2.1. Nationell strategi för miljöbalkstillsynen

En nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken har tagits fram i samarbete mellan ett antal statliga myndigheter och är ett gemensamt verktyg för att uppnå en effektiv och likvärdig tillsyn. Den nuvarande strategin gäller för perioden 2026–2029 och enligt miljötillsynsförordningen ska det framgå i tillsynsplanen hur kommunen tar hänsyn till den. Strategin innehåller åtta olika fokusområden som tillsynsmyndigheterna ska använda som vägledning i tillsynsplaneringen (Tabell 2).

I tillsynsplanen bedöms vilka fokusområden och tillsynsaktiviteter utifrån nationella strategi för miljöbalken som ska arbetas in. Det finns tillsynsaktiviteter som ryms inom den återkommande planerade tillsynen och här påverkar strategin inriktningen av tillsynen. Det finns tillsynsaktiviteter som medför en ny eller ökad omfattning av tillsyn vilket medför behov av resursförstärkning eller en bortprioritering av annan tillsyn.

Under 2026 kommer prioriterade fokusområden att vara:

- Upptäcka illegal avfallshantering
- PFAS-förorenade brandövningsplatser
- Inomhusmiljö i bostäder
- Anmälningsspliktiga hygieniska verksamheter
- Återförsäljare – kemiska produkter och varor
- Konstgräsplaner och gummiytor
- Strandskyddstillsyn

Under respektive verksamhetsområde i kapitel 4 framgår mer konkret innebörden av prioriteringarna.

Tabell 2: Den nationella strategin för miljöbalkstillsyn 2026–2029.

Tillsynsområde	Fokusområde	Genomförande år
Avfall		
	Avfallshantering på bilskrotar	2028
	Upptäcka illegal avfallshantering	2026–2027, 2029
	Bygg- och rivningsavfall	2027, 2029
	Masshantering i anläggningsändamål	2027, 2028
Förorenade områden		
	Prioriterade förorenade områden	2026–2029
	PFAS-förorenade brandövningsplatser	2026–2027
Hälsoskydd		
	Inomhusmiljö i bostäder	2026–2029
	Legionella i kyltorn	2027
	Höga och låga temperaturer i vård- och omsorgslokaler	2027–2028
	Anmälningsspliktiga hygieniska verksamheter	2026–2029
Kemikalietillsyn		
	Återförsäljare - kemiska produkter och varor	2026–2029
	Återförsäljare - kosmetiska produkter	2027–2029
	Användning av biocidprodukter	2028–2029
Miljöfarlig verksamhet		
	Användning av PFAS	2027–2028
	Avloppsledningsnät och dagvattenanordningar	2027
	Konstgräsplaner och gummiytor	2026
Naturtillsyn		
	Handel med hotade arter (Länsstyrelsen)	
	Invasiva främmande arter	2027–2029
	Strandskyddstillsyn	2026–2027
Vattenverksamhet		
	Vattenanläggningar som är vandringshinder	2026–2029
	Vattenuttag	2026–2029
Stärka tillsynen		
	Ny inom tillsyn	2026–2029
	Planera och genomföra inspektioner	2026–2029

2.2. EU:s vattendirektiv och åtgärdsprogram för vatten

Kommunen har genom införandet av EU:s vattendirektiv fått ett tydligare uppdrag att arbeta med vattenförvaltning och förbättra eller skydda vattenmiljön i våra sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2022 – 2027 är vägledande för tillsyn samt strategiskt arbete (Tabell 3).

Åtgärdsprogrammen talar om vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna och vilka myndigheter som behöver göra vad. Åtgärdsprogrammen beskriver de problem som finns i vattendistriktets vatten och som måste lösas. Här finns också information om de viktigaste källorna till problemen och vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in.

Åtgärdsprogrammet innebär att prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter för att säkerställa att verksamheterna vidtar de skyddsåtgärder som är nödvändiga för att miljökvalitetsnormer för vatten ska efterlevas (Åtgärd 1). Det innebär också att bedriva tillsyn inom vattenskyddsområden för att säkerställa långsiktigt skydd för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning (Åtgärd 2), samt att verka för att minska utsläpp av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning (Åtgärd 6).

Tabell 3. Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt.

Kommunernas åtgärder	
Åtgärd 1	Förvaltningsövergripande planering för åtgärdsprogrammets
Åtgärd 2	Miljötillsyn och prövning
Åtgärd 3	Dricksvattenskydd
Åtgärd 4	Fysisk planering enligt plan- och bygglagen
Åtgärd 5	VA-plan inklusive dagvatten
Åtgärd 6	Dioxiner från småskalig förbränning

2.3. Nationella miljömål

Figur 2. De nationella miljömålen.

De svenska miljömålen syftar till att skapa en hälsosam och hållbar miljö för både människor och natur. Målen strävar efter att minska miljöpåverkan, bevara naturresurser och förbättra livskvaliteten för nuvarande och framtida generationer.

Alingsås kommun berörs av samtliga miljömål, förutom mål 14 (Figur 2). Kopplingar till de nationella miljömålen görs i respektive avsnitt i kapitel 4.

2.4. Kommunfullmäktiges mål

Den offentliga sektorn i Sverige går mot en utmanande framtid med ett utökat behov av kommunal service samtidigt som resurserna kommer att vara mindre. Om Alingsås kommun ska kunna garantera en hög välfärd så behöver ett omställningsarbete genomföras.

Alingsås kommuns övergripande mål är att: *Alingsås ska vara Sveriges mest effektiva kommun.*

Målet innebär att Alingsås ska ha en så hög kvalitet som möjligt utifrån kommunens förutsättningar. En förutsättning för att det ska kunna infrias är ett aktivt arbete med metoder för ständiga förbättringar.

2.5. Genomlysning

För att analysera och följa upp hur nämndens verksamhet bidrar till kommunfullmäktiges mål görs årligen en genomlysning. Genomlysning följer upp ett antal nyckeltal och verksamhetsmått, samt preciserar mål och aktiviteter för att effektivisera verksamheten.

För perioden 2025–2026 har bygg- och miljönämnden fattat beslut om följande 3 nyckeltal och verksamhetsmått som specifikt berör myndighetsutövningen inom miljöbalkens område.

- **Nettokostnad miljö- och hälsoskydd, myndighetsutövning, kr/inv.**

Nyckeltalet visar hur mycket resurser som krävs för att utföra en lagstadgad verksamhet i relation till antalet invånare. Det ger en indikation på hur kostnadseffektivt kommunen uppfyller sitt tillsynsuppdrag inom området.

- **Tid från att planerad tillsyn utförs tills att rapport skickas ut**

För att ha bra service till de verksamheter som kontrolleras bör det säkerställas att de får återkoppling på inspektionen genom en inspektionsrapport inom rimlig tid. Målet är att 80 % av verksamheterna får sin rapport inom två veckor.

- **NKI (nöjdhetsindex)**

Insikt är en servicemätning av kommunernas myndighetsutövning. Detta nyckeltal följs upp för att säkerställa att en hög kundnöjdhet bibehålls, även om olika effektiviseringsåtgärder införs inom verksamheten. Målet för 2025 är 75 för företag och 65 för övriga.

Bygg- och miljönämndens möjliga förflyttningar

I genomlysningen finns även en analys av möjliga förflyttningar som bedöms göra störst effekt i nämndens fortsatta utvecklingsarbete. Dessa är:

- **Samordnad planering och tidiga verksamhetsdialoger**

Gemensam riktning mellan kommunens aktörer för effektivare projekt och minskat dubbelarbete.

- **Digitalisering**

Automatisera processer, förbättra informationsdelning och öka tillgängligheten för invånare och företag.

- **Effektiv styrning och prioritering**

Använda resurser smartare och fokusera på det som ger mest värde för kommunen.

- **Kompetensförsörjning**

Säkra rätt kompetenser för att möta framtidens krav i samhällsbyggandet.

- **Utvecklad projektverksamhet**

En tydlig projektmetodik med definierade roller och uppföljning förbättrar kvalitet och kortar ledtider.

2.6. Bygg- och miljönämndens politiska inriktning

Nämnden har tagit fram fyra inriktningar som är särskilt viktiga att inrikta arbetet på för att nå den politiska viljan.

- **En möjliggörande myndighet med fokus på service och företagsklimat**

Nämnden ska arbeta kundorienterat med fokus på service och tillgänglighet. Företagare och medborgare ska mötas av ett lösningsorienterat förhållningssätt med vägledning och snabb återkoppling. Verksamheten ska vara kostnadseffektiv och avgiftssystemet förutsägbart. Målet är att verksamheten upplevs som hjälpsam och professionell samt att kontakten upplevs som enkel och effektiv.

- **Snabb och rättssäker handläggning**

Nämndens handläggningstider ska kortas ytterligare samtidigt som skrivelser ska ha god kvalitet och beslut ska vara rättssäkra. Ett aktivt arbete med långsiktig kompetensförsörjning ger förutsättningar att säkerställa att rätt kompetens finns på plats för att hantera både enklare och mer komplexa ärenden. Att inhämta god kunskap vid förändringar i lagstiftningen är prioriterat.

- **En modern och digital förvaltning**

Nämnden ska fortsätta införa digitala lösningar för att effektivisera handläggningen och förbättra servicen till medborgare och företag. Genom automatisering och integrerade e-tjänster kan ärenden hanteras snabbare samt med högre transparens och tillgänglighet.

- **Hjälpsam och tydlig kommunikation**

För nämnden är en hjälpsam, snabb och tydlig kommunikation en självklarhet. Det ska vara lätt att få information så att både företagare och medborgare kan förstå vad som förväntas av dem och vad de kan förvänta sig av nämnden. Genom att prioritera tidiga verksamhetsdialoger skapas förutsättningar för snabbare beslutsprocesser.

2.7. Näringslivsarbete

Alingsås kommun satsar inom många områden för att förbättra näringslivsklimatet i kommunen. Bland annat innebär det att utbilda och se över hur vi kommunicerar med verksamhetsutövare och medborgare i våra olika skrifter, men också bemötande och dialog.

Bygg- och miljönämnden har den 19 november 2024 § 102, beslutat om en handlingsplan för ett förbättrat företagsklimat. I handlingsplanen finns följande tre insatser som berör miljöbalkens område.

- **Dialogmöten**

Insatsen innebär att bjuda in de i kommunen aktiva markentreprenörerna för information och dialog om markundersökningar och provtagning av schaktmassor.

- **Kommunikation**

Insatsen innebär bland annat kompetensutveckling för medarbetarna genom individuell träning för medveten kommunikation i e-post samt gruppträning för medveten kommunikation via texter.

- **Service**

Insatsen innebär att vidareutveckla de checklistor och exempelritningar som är tillgängliga på vår hemsida, att fortsätta erbjuda rådgivning och god tillgänglighet via våra funktionstelefoner, samt en fortsatt utveckling av de digitala tjänster som bygg- och miljöavdelningen erbjuder.

Utökat uppdrag näringslivsarbete

Inför 2026 har näringslivsarbetet fått ett utökat uppdrag och ett nytt arbetssätt har tagits fram. Det innebär ett omtag av kommunens näringslivsgrupper, att det tas fram ett gemensamt årshjul och ett ökat fokus på att genomföra företagsbesök, näringslivspromenader och olika former för möten med näringslivet.

2.8. Myndighetssamverkan (MYS)

Bygg- och miljönämnden i Alingsås kommun har under de senaste två åren intensifierat sitt arbete för att motverka oseriösa verksamheter och därigenom bidra till ett tryggare och mer rättvist samhälle. Genom ett fördjupat samarbete mellan olika myndigheter har kommunen kunnat vidta mer samordnade och effektiva åtgärder.

För att stärka arbetet har nämnden tagit initiativ (2024) till att skapa och samordna Myndighetssamverkan (MYS) – en grupp bestående av flera myndigheter och kommunala förvaltningar. Syftet är att genomföra fördjupad och samordnad tillsyn av verksamheter där det finns risk för oseriösa förhållanden, såsom fusk, brottslighet eller otillåten verksamhet.

Genom att samla kompetens och resurser från flera myndigheter uppnås en mer heltäckande och effektiv tillsyn, vilket bidrar till:

- **Ökad trygghet:** Minskad förekomst av oseriösa verksamheter och en stärkt trygghetskänsla hos medborgarna.
- **Rättvis konkurrens:** Förbättrade villkor för seriösa företag genom minskad risk för osund konkurrens.
- **Bättre skydd för miljön:** Färre överträdelser och minskad miljöpåverkan från oseriösa verksamheter.

Myndighetssamverkan omfattar följande aktörer inom Alingsås kommun:

- Samhällsbyggnadsförvaltningen (Bygglov, Miljöskydd samt Livsmedel och Hälsa)
- Kommunledningskontoret (Säkerhetsavdelningen och representant i arbetet mot välfärdsbrott)
- Socialförvaltningen
- Polisen
- Gränspolisen
- Räddningstjänsten

Vid behov utökas samverkan även till Skatteverket och Arbetsmiljöverket.

MYS-service

Myndighetssamverkan handlar inte enbart om att motverka oseriösa aktörer. Minst lika viktigt är arbetet med att underlätta för företagare och kommuninvånare att förstå myndigheternas krav och processer. Genom samordnad vägledning och lotsning i ansöknings- och tillsynsärenden, både inom nämndens och andra myndigheters ansvarsområden, bidrar verksamheten till ökad förståelse, rättssäkerhet och effektivitet. Det gör det enklare att göra rätt från början och stärker samtidigt förtroendet mellan myndigheter, företag och allmänhet.

Under 2026 kommer Bygg- och miljönämnden tillsammans med övriga samverkansmyndigheter att fortsätta utveckla gemensamma verktygslådor, rutiner och arbetssätt för en effektivare myndighetssamverkan.

Fokusområden

- Olovliga boenden
- Illegal avfallshantering
- Miljöfarliga verksamheter
- Livsmedelsanläggningar
- Serveringstillstånd

2.9. Bygg- och miljönämndens vägledning i prioriteringsarbete

Verksamhetens arbete prioriteras utifrån nationellt beslutade tillsynsstrategier, resultat av tidigare kontroller samt nämndens viljeriktning.

Nämnden fastställer följande vägledande prioriteringar om eller när olika insatser måste vägas mot varandra:

1. Handläggning av ärenden med konstaterad miljöpåverkan eller ärenden med risk för olägenhet/eller skada.
2. Tillsyn och kontroll av verksamheter som prioriterats i behovsutredningen (styrd tid).
3. Annat händelsestyrt (som inte ryms i punkt 1 ovan) (gul tid enligt BU).
4. Behovsprioriterade tillsynsinsatser (blå tid i BU).
5. Administrativa remisser.
6. Övrigt utvecklingsarbete.

3. Planering övrig tid

I detta avsnitt redovisas behovet av den övriga tiden och vilka utvecklingsarbeten som planeras att göras samt konsekvenser av det som prioriterats bort.

Tydligare kommunikation och bemötande

Kommunikation och bemötande är ett kontinuerligt utvecklingsområde. Fokus ligger för närvarande på att utveckla texterna på kommunens hemsida samt språket i våra beslut och inspektionsrapporter. En viktig del i detta är att se över och förbättra våra mallar. Genom att aktivt arbeta med språk, tydlighet och tonalitet förväntar vi oss att våra skrifter blir lättare att läsa och därmed enklare att förstå.

Prioriterat näringslivsarbete och organisationskultur

Näringslivsarbetet är ett prioriterat område (se avsnitt 2.7). Som en del av detta deltar bygg- och miljöavdelningen i ett Leaderprojekt med titeln "Att bli den myndighet du själv skulle vilja möta".

Syftet med projektet är att utmana våra egna tankebanor kring myndighetsutövning samt att aktivt arbeta med vår organisationskultur och vårt bemötande gentemot verksamhetsutövare och fastighetsägare. Målet är att öka förståelsen för deras perspektiv, förenkla våra processer där det är möjligt och därigenom bygga ett starkare förtroende.

Branschdialoger för ökad förståelse

Kopplat till näringslivsarbetet finns också ett tydligt fokus på dialoger med olika branscher. Målet är att öka den ömsesidiga förståelsen för dels vårt uppdrag och gällande lagkrav (exempelvis miljöbalken), dels verksamhetsutövarnas verklighet.

Dialogerna syftar också till att klargöra vilken information och vilka handlingar som krävs för att handläggningen ska bli så snabb och smidig som möjligt, vilket ligger i allas intresse.

Processkartläggning och digitalisering (ATOM)

Arbetet med ständiga förbättringar kräver att vi kartlägger våra processer, exempelvis handläggningen av olika ärendetyper. Under 2025 påbörjades en processkartläggning med syfte att effektivisera och standardisera (säkerställa att alla gör lika) våra arbetssätt.

Detta arbete förväntas leda till förbättrad uppföljning och skapar samtidigt förutsättningar för att på sikt kunna införa ATOM. ATOM är en digital assistent (robot) som kan sköta delar av kommunikationen mellan handläggare och sökande.

Införandet förväntas leda till snabbare, tydligare kommunikation och minskad administrationstid för handläggarna.

Förberedelser för nytt kommunhus

Under 2026 planeras en flytt till det nya kommunhuset. Detta är ett omfattande projekt som kommer att kräva tid, och som innebär en stor omställning för samtliga medarbetare.

Plan 2026

För övrig tid finns 9 600 timmar att använda under 2026. Aktiviteter som rymms inom den individuella tiden per person går oftast inte att prioritera bort.

I den individuella tiden ingår sådant som:

- Medarbetarsamtal
- Teammöten och arbetsplatsträffar (APT)
- Förvaltnings- och avdelningsaktiviteter
- Planering och uppföljning
- Kompetensutveckling
- Bemanning av enhetstelefonen
- Arkivdagar
- Pauser, teknikstrul och förflyttningar mellan möten
- Rekrytering, introduktion, prao
- Underhåll och service av utrustning och förbrukningsvaror
- Omställning till nya kommunhuset

Prioriteringar för 2026

- Utveckla näringslivsklimatet genom dialoger och rådgivning till verksamhetsutövare och medborgare.
- Kvalitetsarbete (ECOS, processkartläggning, digitalisering, automatisering, m.m.)
- Kommunikation (beslutsmallar och texter på hemsidan).
- Framtagande av behovsstyrd taxa.
- Kompetensutveckling
- Aktiviteter som berör personalens arbetsmiljö för ökad arbetsglädje och gemenskap.

Konsekvenser av övrig tid som inte prioriteras

Om inte tillräckligt med resurser avsätts för utvecklingsarbetet kommer det ta längre tid att effektivisera verksamheten så som automatisering och digitalisering. Det kommer också ta längre tid att fram nya arbetssätt, till exempel ökad självservice och digitala checklistor.

Om det inte genomförs tillräckligt med utvecklingsinitiativ finns det risk att avdelningen inte klarar sitt grunduppdrag och därmed att miljömålen inte uppfylls.

Det kan också leda till en försämrad arbetsmiljö samt missnöjda kunder.

4. Planering handläggningstid per verksamhetsområde

I detta avsnitt redovisas den planerade tiden inom miljöbalkens område.

Redovisningen är indelad i fem övergripande verksamhetsområden: miljöskydd, förorenade områden, hälsoskydd, små avlopp samt naturvård. För varje område redovisas en beskrivning av verksamhetsområdet, vilka aktiviteter som planeras att genomföras samt konsekvenser av den tillsyn som inte prioriterats. Utöver detta redovisas även en beskrivning av myndighetssamverkan och planarbete.

Tillsynen är en del i strävan att uppnå Sveriges nationella miljökvalitetsmål och de folkhälsopolitiska målen. Tillsynen ska ha en tydlig koppling till de globala målen i Agenda 2030 samt de nationella, regionala och lokala miljömålen.

4.1. Miljöskydd

Beskrivning av området

Miljöskydd omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 9, exklusive hälsoskydd, kapitel 14 och 15, samt vattenskyddsområden kapitel 7 i miljöbalken.

Miljöskyddstillsynen syftar till att förbättra och trygga en god miljö utomhus och till att förhindra och förebygga utsläpp till mark, luft och vatten.

Miljöskyddsområdet är brett och inbegriper bland annat följande delområden: miljöfarliga verksamheter, avfall, hantering av schaktmassor samt kemiska produkter.

Inom området ingår tillsyn på alla objekt som omfattas av tillsyn enligt kapitel 9 i miljöbalken. Detta omfattar B- och C-verksamheter såväl som U-verksamheter. Arbetet bedrivs främst genom planerad tillsyn, handläggning av prövningsärenden, remissyttranden i tillståndsärenden samt inspektioner i samband med klagomål eller tillbud.

I den planerade tillsynen ingår normalt att kontrollera villkor och andra beslut, egenkontroll, kemikaliehantering, avfallshantering, samt utsläpp till vatten, luft och mark.

Förutom tillsynen över användningen av kemikalier hos miljöfarliga verksamheter ansvarar kommunen för tillsyn över butikers och grossisters försäljning av

kemiska produkter och bekämpningsmedel förutsatt att de är köpta av svenska leverantörer.

Inom området ingår även att hantera olika ansökningar och anmälningar. Det kan gälla till exempel uppstart av eller ändring av miljöfarlig verksamhet, användning av avfall för anläggningsändamål, spridning av bekämpningsmedel eller olika typer av åtgärder inom vattenskyddsområde.

Området omfattar även granskning och registrering av inkomna kontrollrapporter för köldmedia. Myndigheten handlägger även anmälningar om installation samt skrotning av köldmedieanläggningar och cisterner.

Vägledande miljökvalitetsmål för området: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giffri miljö, Skyddande ozonskikt, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö.

Tillsynsprogram för IED-anläggningar för år 2026–2028

Av 1 kap. 10 a § miljötillsynsförordningen (2011:13) framgår bland annat att tillsynsmyndigheten med utgångspunkt i tillsynsplanen ska upprätta och regelbundet uppdatera ett tillsynsprogram för varje verksamhet

1. som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen med en verksamhetskod som är markerad med -i.

I tillsynsprogrammet ska tillsynsmyndigheten ange hur ofta tillsynsbesök ska genomföras. Tiden mellan två tillsynsbesök ska bestämmas utifrån en bedömning av verksamhetens risk för människors hälsa och miljön. Om verksamheten anses ha en betydande risk ska verksamheten enligt lag ha tillsyn varje år och vid lägre risk minst vart tredje år. Bygg- och miljönämnden genomför årligen miljötillsyn på alla B-verksamheter som nämnden har tillsynsansvar för. Alla protokollförda besök vid industriutsläppsverksamheter ska ses som IED-tillsynsbesök.

Riskbedömningen är gjord utifrån följande kriterier:

1. De berörda anläggningarnas potentiella och faktiska påverkan på människors hälsa och på miljön, avseende nivåerna och typerna av utsläpp. Den lokala miljöns känslighet och risken för olyckor.
2. Uppgifter om tidigare efterlevnad av tillståndsvillkor och annan lagstiftning som verksamheten omfattas av.

I samband med att BAT-slutsatser offentliggörs för huvudverksamheten påbörjas en fyraårsperiod under vilken verksamhetsutövaren i dialog med tillsynsmyndigheten ska arbeta med att klara efterlevnaden av BAT-slutsatserna. Slutsatserna ska uppfyllas senast fyra år efter offentliggörandet. Utöver det ska verksamhetsutövaren lämna in en statusrapport som redovisar föroreningsituationen i mark och grundvatten inom det område där

verksamheten bedrivs. Det medför att det finns ett ökat tillsynsbehov under dessa fyra år.

Planerade tillsynsbesök IED-anläggning

Bygg- och miljönämnden har i dagsläget tillsyn över 1 anläggning som omfattas av industriutsläppsförordningen. Uppgifter om anläggningen, riskbedömning och tillsynsfrekvens preciseras i tabell 4.

Tabell 4: Anläggning som omfattas av industriutsläppsförordningen.

Verksamhet		ABB Electrification AB
Verksamhetskod		28.10-i
Offentliggjorda BAT-slutsatser (år)		Industri för behandling av järnbaserade metaller (2022)
Riskbedömning		B-verksamhet, måttlig potentiell och låg faktisk påverkan på människors hälsa och miljön. God efterlevnad av tillståndsbeslut och annan lagstiftning. Minst ett besök per år enligt ordinarie tillsyn. Tätare besök kommande 2 åren med anledning av ökat tillsynsbehov efter att BAT-slutsatser som verksamheten omfattas av publicerats 4 november 2022. Senast 4 november 2026 ska BAT-slutsatserna uppfyllas och statusrapport lämnats in.
Tillsynsbesök	2026	2
	2027	2
	2028	1

Plan 2026

Styrd tid

I kommunen finns i nuläget 106 miljöfarliga verksamheter, 15 B-verksamheter och 64 C-verksamheter, som bygg- och miljönämnden har tillsynsansvaret för. Dessa verksamheter har högsta prioritet och de flesta av dem får tillsyn årligen. Här ingår även de verksamheter som omfattas av industriutsläppsförordningen.

I den styrda tillsynen ingår även 26 stycken U-verksamheter som betalar i förskott, bland annat fritidsbåtshamnar, fordonsverksamheter och återvinningsstationer (ÅVS). För dessa genomförs tillsyn vartannat till vart fjärde år.

Den styrda tillsynen inbegriper även granskning av inkommande rapporter gällande köldmedia (cirka 130 stycken).

Händelsestyrd tid

Den händelsestyrda tiden styrs av inkomna handlingar och händelser, t.ex. provning av tillstånd och dispenser, anmälningar och klagomål men också ärenden som initieras efter att brister upptäckts vid tillsyn, såsom föreläggande om åtgärder, miljöstraffavgifter och åtalsanmälningar. En hel del tid läggs även på remisshantering.

Behovet har uppskattats utifrån tidigare års händelsevolym och kunskap om vad som är på gång inom området (ex nyetableringar av verksamheter, ny lagstiftning och så vidare). Det finns också följder som uppstår efter tillsyn enligt styrd tid som leder till fler ärenden under händelsestyrd tid. Ett exempel är anmälningar om ägarbyten och förändringar i verksamheter som framkommer när tillsyn utförs.

Den händelsestyrda tiden kan inte prioriteras bort, handläggning av inkomna ärenden måste utföras. Enheten arbetar aktivt med tydlig kommunikation, förebyggande information och att se över mallar för rapporter och beslut i syfte att bli tydligare, mer transparenta och effektivare. Detta arbete kommer att fortsätta under 2026. Detta innebär att tiden som läggs på handläggning i händelsestyrda ärenden på sikt kan minska.

Behovsprioriterad tid

Behovsprioriterad tillsyn omfattar de icke anmälningspliktiga verksamheterna inom miljöfarliga verksamheter (U), men även egeninitierade tillsynsprojekt, statliga tillsynsprojekt och inventeringar med mera.

Den nationella strategin för miljöbalkstillsynen pekar ut följande fokusområden för 2026:

- Upptäcka illegal avfallshantering
- Återförsäljare av kemiska produkter och varor
- Konstgräsplaner och gummiytor

Illegal avfallshantering samt kemiska produkter och varor

Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt. Syftet med projektet är att lyfta kunskapen om hur verksamhetsutövaren ska hantera sitt avfall, men även att hitta de som medvetet väljer att inte göra rätt exempelvis på grund av att det finns en ekonomisk vinning i den illegala avfallshanteringen.

Kemikalier är ett brett område och återfinns både hos privatpersoner, återförsäljare och verksamheter av olika slag. Tillsyn inom området är viktigt för att garantera att kemikalierna hanteras på ett godtagbart och säkert sätt samt att de lagkrav som finns gällande bland annat märkning och förvaring av produkter uppfylls.

I samband med den ordinarie tillsynen hos verksamheter med årlig avgift kommer vi att lägga extra fokus på verksamheternas hantering av avfall och kemikalier.

Konstgräsplaner

Vi planerar att genomföra ett tillsynsprojekt med konstgräsplaner. Mikroplaster från konstgräsplaner och gummiytor är ett miljöproblem och syftet med projektet är att skapa oss en heltäckande bild av konstgräsplanerna i Alingsås kommun och bedöma riskerna för spridning av mikroplaster från de olika anläggningarna.

Mellbyån

Under 2025 startade vi ett tillsynsprojekt med fokus på området runt Mellbyån. Syftet är att få en bättre uppfattning om var näringsbelastningen till Mellbyån kommer ifrån samt att tillsammans med verksamhetsutövare och fastighetsägare identifiera åtgärder för att reducera eventuellt näringsläckage och på så sätt förbättra vattenkvaliteten i Mellbyån, såväl som i Anten och Mjörn. Projektet kommer att fortsätta under 2026.

Vattenskyddsområde Mjörn

Under 2025 påbörjades Mjörnprojektet vilket är ett samarbete mellan Kretslopp och vatten Göteborgs stad, Lerums kommun och Alingsås kommun. Projektets syfte är att Mjörn ska bli en reservvattentäkt för Göteborgs och Lerums dricksvattenförsörjning. I projektet ingår bland annat att ta fram vattenskyddsföreskrifter, tillståndsansökan för vattenuttag samt en tillståndsansökan för ändrad reglering av Mjörn vid Solvedens kraftverk. Miljöskydd kommer att delta i arbetsgruppen som tar fram vattenskyddsföreskrifterna för vattentäkten.

Entreprenörsdialoger

I 2025 års verksamhetsplan för bygg- och miljönämnden var en av aktiviteterna för året att genomföra dialog med entreprenörer som transporterar och/eller hanterar massor. Detta arbete har påbörjats och många entreprenörer har fått en riktad dialog. Dialogerna kommer att fortsätta under 2026. Syftet med dialogerna är att skapa en bättre förståelse för vårt uppdrag och öka kunskapen inom områden där vi bedömer att de har brister i sina kunskaper, samt att i bidra till en bättre dialog och förståelse.

Prioriteringar inom behovsprioriterad tid för 2026

Inom den behovsprioriterade tiden är prioriteringarna för 2026 följande:

- Tillsyn av illegal avfallshantering
- Tillsyn av kemikaliehantering
- Tillsyn av konstgräsplaner
- Tillsyn inom Mellbyåns avrinningsområde
- Deltagande i Mjörnprojektet och framtagande av föreskrifter för Mjörns vattenskyddsområde
- Dialog med entreprenörer som transporterar och/eller hanterar massor

Skillnad mellan behovsutredning och tillsynsplan

Behovsutredningen anger ett behov av ca 7,8 årsarbetare medans tillgänglig personalresurs är 5,2 årsarbetare (Tabell 5).

Skillnaden mellan behovsutredning och tillsynsplan:

Inom den händelsestyrda tiden är den största skillnaden att vi inte räknar med lika många klagomål, utsläpp och olyckor. Den här typen av händelsestyrda ärenden är svåra att förutse hur många och hur omfattande de kommer bli. I

behovsutredningen tog vi höjd för att 2026 skulle bli ett år som 2024 då vi hade många omfattande olyckor, utfallet 2025 liknar 2022 och 2023, varför vi i tillsynsplanen snarare utgår från "normalläget" än toppåret 2024.

Inom den behovsprioriterade tiden har inventering och tillsyn av sprängämnesprekursorer liksom inventering och tillsyn av U-verksamheter som inte omfattas av något av de prioriterade projekten ovan strukits. Tiden som skulle behövas för en väl genomförd dialog med entreprenörer har reducerats. Utrymmet för att genomföra tillsyn enligt den nationella strategin för miljöbalkstillsynen har reducerats i och med att vi väljer att genomföra tillsyn av avfalls- och kemikaliehantering i samband med ordinarie tillsyn.

Tabell 5: Resursbehovet för behovsutredning och tillsynsplan för miljöskydd.

	Tid i behovsutredning (timmar)	Tid i tillsynsplan (timmar)	Personalresurs (årsarbetare)
Styrd tid	1467	1467	1,5
Händelsestyrd tid	3215	2383	2,4
Behovsprioriterad tid	3140	1450	1,4
Totalt	7822	5300	5,3

Konsekvenser av tillsyn som inte prioriteras

Sprängämnesprekursorer är ett relativt nytt tillsynsområde där vi har liten kunskap om hur försäljningen och användningen ser ut i kommunen.

Sprängämnesprekursorer är kemiska ämnen som kan användas för att tillverka sprängmedel, men som också har legitima användningsområden, såsom rengöringsmedel, gödningsmedel och bränslen. Konsekvensen av att inte ha tillräckligt med resurser för att bedriva denna typ av tillsyn blir att det aktiva arbetet med att förebygga missbruk av den här typen av produkter uteblir.

Animaliska biprodukter, det vill säga material från djurriket som inte är livsmedel exempelvis slaktrester, är också ett relativt nytt tillsynsområde där vi behöver skaffa oss bättre kunskap om verksamheterna och hur tillsynen ska gå till. Genom att inte ha tid för att inventera verksamheter som hanterar animaliska biprodukter ökar risken för eventuell smittspridning.

Det finns ett behov av inventering och tillsyn av U-verksamheter, dels verksamhetsområdesvisa inventeringar och dels inventeringar av verksamheter inom vattenskyddsområde. Tillsynen av U-verksamheter hamnar ständigt längst ner på prioriteringslistan. Mindre verksamheter har oftare sämre förutsättningar för att införskaffa sig all kunskap som behövs för att uppfylla miljökraven. Genom

att bedriva tillsyn i syfte att höja kunskapsnivån hos U-verksamheter, kan den här typen av tillsyn göra stor miljönytta. När tillsynen av U-verksamheter uteblir finns risk för förorening av mark, luft och vatten. Uteblir tillsyn av U-verksamheter inom vattenskyddsområden riskerar kommunens dricksvatten att förorenas.

Att inte ha tillräckligt med tid för dialog med verksamhetsutövare och entreprenörer kan leda till mer förvirring snarare än förståelse, eftersom kommunikationen blir påskyndad och inte fulltalig.

4.2. Förorenade områden

Beskrivning av området

Förorenade områden omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 10 i miljöbalken. Tillsynen omfattar potentiella och konstaterade föroreningsskador i mark, grundvatten, ytvatten, sediment och byggnader. Förorenade områden inkluderar större eller mindre mark- eller vattenområden samt byggnader som innehåller hälso- och miljöfarliga ämnen. Föroreningen kan ha uppkommit genom att material med farliga ämnen använts i konstruktionen som till exempel fogmassa med PCB, utsläpp från industrier, avfall som deponerats, atmosfärisk deposition eller genom olyckshändelse som brand eller utsläpp. Förorenade områden innebär en risk för människors hälsa och miljön. Risker varierar beroende på olika faktorer så som typ av förorening och hur den sprids i miljön och kan under vissa omständigheter utgöra ett direkt hot mot människors hälsa och miljön.

Att identifiera, undersöka och åtgärda områden som förorenats av befintliga eller tidigare verksamheter är ett viktigt led i arbetet att minska riskerna för att människor och miljö utsätts för farliga ämnen.

Tillsyn av förorenade områden delas in i egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, tillsyn av objekt som ännu inte inventerats samt händelsestyrd tillsyn. Därutöver tillkommer resursbehov för viss administration samt eventuella tillsynsprojekt.

Det finns ett stort behov av tillsyn av förorenade områden. De mest prioriterade objekten det vill säga de områden som har riskklass 1 (mycket stor) eller riskklass 2 (stor risk) för påverkan på människors hälsa eller miljö ska åtgärdas. Även förorenade områden med lägre riskklass eller som enbart är branschklassade men som ändå bedöms som prioriterade räknas hit. Orsaker till att objekt med lägre riskklasser prioriteras upp kan till exempel vara att de ligger inom områden som riskerar att drabbas av översvämning eller skred, inom naturområden med stort skyddsvärde eller inom vattenskyddsområden. Andra skäl kan vara att verksamheter avvecklas eller riskerar att gå i konkurs och framtida sanering i stället riskerar att drabba skattebetalare om krav inte ställs direkt på en befintlig verksamhetsutövare.

I den nationella strategin för miljöbalkstillsynen är förorenade områden ett fokusområde. Den övergripande nationella målsättningen är att alla områden med mycket stor risk eller stor risk (riskklass 1 och 2) ska vara åtgärdade till 2050. Det vill säga de mest prioriterade områdena behöver åtgärdas/saneras.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giffri miljö.

Plan 2026

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom förorenade områden.

Händelsestyrd tid

I den händelsestyrda tiden ingår handläggning av anmälan enligt miljöbalken när föroreningar påträffas och ska saneras vid exempelvis grävarbeten och byggnationer samt vid klagomål eller tillbud. Vid klagomål och tillbud bedrivs även tillsyn och uppföljning av efterbehandlingsåtgärder, sanering eller avhjälpandeåtgärder.

Majoriteten av ärendena inom förorenade områden är kopplade till exploateringsprojekt i kommunen, oftast genom nya eller ändring av befintliga detaljplaner, men också bygglovsärenden, projekt inom VA eller gatunätet.

Inom samhällsbyggnadsförvaltningen pågår ett arbete med att förtydliga och effektivisera samhällsbyggnadsprocessen. Det innebär bland annat att det finns en ökad förväntning på att miljöskydd kommer in tidigt i processerna för att ge råd i de olika exploateringsprojekten. Det betyder att mer tid behöver läggas på deltagande tidigt i processerna.

Behovsprioriterad tid

Tillsyn av förorenade områden

Enligt den nationella strategin för miljöbalkstillsyn ska egeninitierad tillsyn av minst 15 % av förorenade områden i riskklass 1 och 2 vara påbörjade innan 2029. I Alingsås kommun känner vi till 66 objekt med antingen riskklass 1 och 2 eller branschklass 1 och 2. Under 2026 behöver 3–4 objekt påbörjas för att hålla takten enligt tillsynsstrategin.

Tillsyn av PFAS-förorenade brandövningsplatser

Den nationella strategin för miljöbalkstillsyn pekar också ut PFAS som ett prioriterat område att arbeta med. Verksamheter kopplade till brandbekämpning, såsom brandövningsplatser, brandstationer och släckplatser är vanliga orsaker till PFAS-föroreningar i mark och grundvatten. I Alingsås kommun finns 7 kända brandövningsplatser där tillsyn har påbörjats och kommer fortsätta under 2026. Syftet är att driva fram de utredningar som krävs för att avgöra om föroreningar utgör sådana risker som medför behov av spridningsminskande åtgärder, samt att spridningsminskande eller avhjälpandeåtgärder har påbörjats vid de brandövningsplatser där föroreningar riskerar att påverka vattentäkter eller andra särskilt känsliga objekt.

PFAS-inventering

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har tagit fram en ny branschlista med identifierade objekt som behöver inventeras enligt MIFO (Naturvårdsverkets metodik för inventering av förorenade områden) fas 1 med avseende på PFAS-användning. I branschlistan finns ungefär 40 objekt som behöver gås igenom under 2026.

Riskklassning av förorenade områden

Enligt Alingsås kommuns handlingsplan för förorenade områden (2025-02-18, § 15) ska objekt med riskklass 1 och 2 prioriteras för fortsatta utredningar genom inventering och krav på åtgärder, objekt med branschklass 1 och 2 som ej inventerats prioriteras för inventering enligt MIFO 1 och 2. Eftersom det finns 49 objekt som endast är identifierade och branschklassade behöver arbetet med inventering enligt MIFO fas 1 fortsätta så att inga objekt i riskklass 1 eller 2 missas för vidare utredning och eventuell åtgärd. Planen är att under 2026 inventera minst 10 objekt med branschklass 1 eller 2 enligt MIFO fas 1.

Prioriteringar inom behovsprioriterad tid för 2026

Inom den behovsprioriterade tiden är prioriteringarna för 2026 följande:

- Påbörja egeninitierad tillsyn av minst 3 förorenade områden
- Fortsätta med den pågående tillsynen av 7 brandövningsplatser
- Genomföra inventering enligt MIFO fas 1 av 40 identifierade objekt med potentiella PFAS-föroreningar
- Inventera minst 10 objekt med branschklass 1 eller 2 enligt MIFO fas 1

Skillnad mellan behovsutredning och tillsynsplan

Behovsutredningen anger ett behov av ca 2,7 årsarbetare medans tillgänglig personalresurs är 2,0 årsarbetare (Tabell 6).

Skillnaden mellan behovsutredning och tillsynsplan:

Inom den händelsestyrda tiden är den största skillnaden att vi inte räknar med lika många klagomål, utsläpp och olyckor. Den här typen av händelsestyrda ärenden är svåra att förutse hur många och hur omfattande de kommer bli. I behovsutredningen tog vi höjd för att 2026 skulle bli ett år som 2024 då vi hade många omfattande olyckor, utfallet 2025 liknar 2022 och 2023, varför vi i tillsynsplanen snarare utgår från "normalläget" än toppåret 2024.

Inom den behovsstyrda tiden har tiden för att genomföra tillsyn och inventeringar av förorenade områden reducerats. Både tillsyn och inventeringar är fortfarande prioriterade områden men omfattningen och tillgången på resurser är begränsad.

Tabell 6. Resursbehovet för behovsutredning och tillsynsplan för förorenade områden.

	Tid i behovsutredning (timmar)	Tid i tillsynsplan (timmar)	Personalresurs (årsarbetare)
Styrd tid	-	-	-
Händelsestyrd tid	1475	1200	1,2
Behovsprioriterad tid	1240	800	0,8
Totalt	2715	2000	2,0

Konsekvenser av tillsyn som inte prioriteras

Om man inte har tillräckligt hög takt och förmåga att bedriva tillsyn av prioriterade förorenade områden utifrån en fastställd handlingsplan finns risk att områden med mycket stor risk eller stor risk (riskklass 1 och 2) inte hinner åtgärdas till 2050.

Om förorenade områden inte åtgärdas och saneras finns risk för att föroreningar lakas ut till vattendrag, sjöar och grundvatten. Det kan påverka kvaliteten på dricksvatten, men också livsmiljöerna för växter och djur.

Om man inte arbetar strategiskt med tillsyn och inventering av förorenade områden kan det finnas risk att föroreningarna fördyrar och försvårar den fysiska planeringen och samhällsviktiga projekt.

4.3. Hälsoskydd, strandskydd och värmepumpar

Beskrivning av området

Hälsoskydd

Hälsoskyddsarbetet syftar till att skydda människors hälsa och förebygga olägenheter i bostäder, offentliga lokaler som skolor och badhus samt i lokaler för vård och behandling. Bygg- och miljöavdelningen har ansvar för att både förebygga och åtgärda hälsoproblem som kan uppstå i dessa miljöer.

Arbetet inom hälsoskyddsområdet styrs huvudsakligen av flera lagar, bland annat miljöbalken (kapitel 9), förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, smittskyddslagen, strålskyddslagen samt lagen om tobak och liknande produkter. Tillsammans utgör dessa lagar grunden för det förebyggande och kontrollerande arbete som ska skydda människors hälsa och bidra till en säker och hälsosam miljö.

De verksamheter och platser (tillsynsobjekt) som kontrolleras delas in i två huvudgrupper:

1. Anmälningspliktiga verksamheter

Dessa verksamheter måste anmälas till Bygg- och miljöavdelningen innan de startar.

- Hygieniska verksamheter är de som yrkesmässigt erbjuder behandlingar med risk för blodsmitta eller annan smitta
- Bassängbad
- Undervisningsverksamheter (t.ex. skolor, förskolor, fritidshem)
- Kylvärme
- Solarium

2. Icke anmälningspliktiga verksamheter

Dessa behöver inte anmälas, men omfattas ändå av vår tillsyn.

- Bostäder för uthyrning (t.ex. hyreshus)
- Tillfälliga boenden (t.ex. hotell, vandrarhem)
- Lokaler för vård och behandling
- Utbildningslokaler som inte är anmälningspliktiga

- Samlingslokaler (t.ex. biograf, kyrkor)
- Lokaler för förvaring av djur
- Idrottsanläggningar

Tillsynen omfattar även annat, till exempel evenemang med höga ljudnivåer och strandbad.

Smittskydd

En viktig del av hälsoskyddet är smittskydd, som regleras i smittskyddslagen. Målet är att förhindra spridning av samhällsfarliga sjukdomar.

Vi arbetar också med att förebygga objektburen smitta, vilket är smitta som sprids från djur till människor eller via exempelvis förorenat vatten eller dålig ventilation.

Exempel på objekt vi kan kontrollera för att hindra smitta:

- Ventilationsanläggningar
- Vattenanläggningar (ute och inne)
- Hantering av skadedjur, vilda djur eller sällskapsdjur

Rökfria miljöer (Lag om tobak och liknande produkter)

Lagen syftar till att skapa rökfria miljöer och hindra att barn och unga börjar röka. Lagen reglerar offentliga miljöer och lokaler dit allmänheten har tillträde och där det är förbjudet att röka.

Exempel på platser med rökförbud:

- Lokaler för skola och barnomsorg
- Lokaler för hälso- och sjukvård
- Hotell
- Restauranger och caféer
- Inhägnade idrottsplatser

Obs: Privatbostäder omfattas inte av rökförbudet.

Strandskydd

Tillsynen av strandskyddet styrs av miljöbalken (kapitel 7). Alingsås kommun har cirka 54 mil strandlinje. Många områden är populära och har en hög exploateringsgrad (är tätt bebyggda).

Olika typer av tillsyn

- Aktiv tillsyn: Sedan 2021 har vi arbetat mer aktivt och uppsökande. Varje år inventeras ett till tre områden för att kontrollera att strandskyddsreglerna följs. Under 2025 har arbetet prioriterades ner på grund av resursbrist.
- Förebyggande tillsyn: Att arbeta förebyggande innebär att agera innan en olaglig åtgärd har skett, eller att upptäcka den så tidigt att den lätt kan åtgärdas. Målet är att undvika de "utdragna och krävande processer" som kan uppstå när en felaktighet upptäcks långt i efterhand. Detta görs genom:
  - Tydlig information på kommunens webbplats.
  - Skicka ut informationsbrev till fastighetsägare i särskilt känsliga eller populära områden.
  - Rådgivning via telefon eller e-post till de som har frågor.
  - Samråd med bygglovsenheten: Vi hanterar även interna samråd från Bygglovsenheten gällande dispenser (undantag) från strandskyddet.

Värmepumpar

Antalet ansökningar om värmepumpar ökade kraftigt mellan 2021 och 2023 på grund av höga elpriser och att många gamla anläggningar behövde bytas ut. Antalet ansökningar har varit stabilt sedan 2024 och 2025 med drygt över 40 ansökningar.

Plan 2026

Styrd tid

I den styrda tillsynen inom hälsoskydd ingår anmälningspliktiga verksamheter (H-verksamheter) som betalar i förskott, såsom skolor, förskolor, bassängbad, solarier samt verksamheter som innebär risk för spridning av sjukdom genom blodsmitta. Inom bygg- och miljönämndens tillsynsansvar omfattas sammanlagt 92 H-verksamheter. Dessa verksamheter har högsta prioritet och får tillsyn med korta intervall.

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid omfattar bland annat hantering av ansökningar, anmälningar, klagomål, tips om olagliga byggnader eller åtgärder inom strandskydd, remisser samt rådgivning och stöd till verksamheter och allmänhet. Även arbete med överklagningsärenden, miljöstraffsavgifter och anmälningar om brott enligt miljöbalken ingår i den händelsestyrda tillsynen.

Inom hälsoskyddsområdet omfattar den händelsestyrda tiden bland annat handläggning av anmälningar om nya lokaler och verksamheter, installation av värmepumpar samt ärenden som rör olägenheter för människors hälsa. Hit hör också anmälningar och ansökningar enligt lokala föreskrifter samt extra tillsynsinsatser som uppstår till följd av bristande efterlevnad av lagstiftningen.

Den händelsestyrda tiden inkluderar även arbete med strandskyddsärenden, till exempel yttranden om strandskyddsdispenser, upphävanden av strandskydd och handläggning av inkomna klagomål.

Dessutom omfattas deltagande i planenhetens arbete med detaljplaner, där miljö- och hälsoskyddsperspektiv som buller och luftkvalitet beaktas. En annan återkommande uppgift är att varje vecka granska bygglovsenhetens bygglovlista ur ett hälsoskyddsperspektiv.

Behovsprioriterad tid

Hälsoskydd

Den behovsprioriterade tiden omfattar den planerade tillsynen av anmälningspliktiga verksamheter som inte betala i förskott samt de icke anmälningspliktiga verksamheter, exempelvis tillfälliga boenden, vård- och gruppboenden, idrottsanläggningar, frisörer, massörer, strandbad och samlingslokaler.

Från och med 2026 införs en ny nationell tillsynsstrategi för miljöbalken. Strategin har ett bredare anslag och syftar till att både tydliggöra prioriterade tillsynsområden och stärka kommunernas förmåga att bedriva en samordnad, effektiv och likvärdig tillsyn över hela landet.

Den nationella strategin kommer att ligga till grund för Alingsås kommuns planering inom hälsoskyddsområdet. Tillsynsområden som omfattas av strategin kommer att prioriteras särskilt högt, för att bidra till att uppnå de nationella miljömålen: *God bebyggd miljö, Frisk luft och Säker strålmiljö*.

För hälsoskyddsområdet innebär detta att kommunen anpassar sin planering till de nya nationella prioriteringarna. De fokusområden som lyfts fram inom hälsoskydd för 2026 är:

- Inomhusmiljö i bostäder
- Anmälningsspliktiga hygieniska verksamheter

Under 2025 påbörjades ett flerårigt tillsynsprojekt med fokus på fastighetsägares egenkontroll. Projektet ska säkerställa att fastighetsägare till flerbostadshus arbetar systematiskt för att upprätthålla en god boendemiljö. Arbetet omfattar både besök hos hyresgäster (stickprov) och granskning av fastighetsägarnas egenkontrollprogram.

Tillsynen fokuserar på faktorer där kommunen har praktiska möjligheter att följa upp och där det finns lagstöd att ställa krav – exempelvis ventilation, fukt, mögel, temperatur och skadedjur. Om brister identifieras krävs att fastighetsägaren vidtar åtgärder eller genomför fördjupade undersökningar. Projektet kommer att fortsätta under 2026 och 2027.

Tillsynen av anmälningsspliktiga hygieniska verksamheter fortsätter också under 2026, med stöd av Socialstyrelsens nya allmänna råd som träder i kraft den 1 februari 2026. Dessa råd kommer även att fungera som vägledning vid tillsyn av icke anmälningsspliktiga verksamheter.

Inom offentliga miljöer kommer kommunen återuppta övervakningen av luftföroreningar. Efter flera års förbättringar har mätningarna av VOC upphört sedan 2021 och mätningarna av kväveoxider (SO₂ och NO₂) avslutades 2022 respektive 2024. Under 2026 kommer kommunen att genomföra partikelmätningar (PM₁₀ och PM_{2,5}) vid en mätstation i centrala Alingsås under hela året. Resultaten kommer att användas för att följa utvecklingen av luftkvaliteten och utgöra underlag för framtida åtgärder.

Strandskydd

Den nationella strategin för miljöbalktillsynen lyfter fram strandskyddstillsyn som ett prioriterat fokusområde för 2026. Syftet är att stärka skyddet av våra stränder, både för att bevara den biologiska mångfalden och för att säkerställa allmänhetens tillgång till strandnära områden.

De nationella målen för strandskyddstillsynen är att:

- Minska förekomsten av olovliga, privatiserande åtgärder eller anläggningar som hindrar allmänhetens tillgång till strandskyddade områden.
- Åstadkomma rättelse där åtgärder eller anläggningar väsentligt förändrat livsvillkoren för djur- eller växtarter.

- Öka kunskapen hos fastighetsägare och allmänhet om strandskyddets syfte och de regler som gäller.

Under 2026 kommer strandskyddstillsynen att prioriteras särskilt. Arbetet kommer att inriktas på att identifiera och följa upp otillåtna åtgärder, informera fastighetsägare om gällande regler och skapa en mer enhetlig tillämpning av strandskyddet inom kommunen.

Ett viktigt mål är att strandskyddstillsynen ska bidra till ökad förståelse och acceptans för strandskyddsbestämmelserna, samtidigt som den bidrar till att bevara värdefulla natur- och friluftsområden för framtiden.

Prioriteringar inom behovsprioriterad tid för 2026

Inom den behovsprioriterade tiden är prioriteringarna för 2026 följande:

- Inomhusmiljö i bostäder– Fastighetsägare egenkontroll
- Anmälningsskyldiga hygieniska verksamheter
- Uppsökande tillsyn av icke anmälningsskyldiga hygieniska verksamheter
- Offentliga lokaler – Idrottsanläggningar och camping
- Offentliga miljöer - Luftövervakning
- Strandskyddstillsyn
- Inventering och kartläggning av verksamheter - Registervård

Skillnad mellan behovsutredning och tillsynsplan

Behovsutredningen anger ett behov av ca 3,5 årsarbetare medans tillgänglig personalresurs är 3 årsarbetare (Tabell 7).

Skillnaden mellan behovsutredning och tillsynsplan:

Den största skillnaden mellan behovsutredningen och tillsynsplanen för 2026 rör fördelningen av tid och resurser inom både den händelsestyrda och den behovsstyrda tillsynen.

Inom den händelsestyrda tiden bedöms antalet klagomålsärenden kopplade till inomhusmiljö bli färre än vad som tidigare antogs. Denna typ av ärenden är ofta svåra att förutse, både till antal och omfattning. I behovsutredningen utgick vi från att 2026 skulle likna tidigare årsnivå, men erfarenheter från tillsynsprojektet om fastighetsägares egenkontroll visar ett positivt resultat. Projektet har bidragit till att

fler fastighetsägare arbetar systematiskt med boendemiljön, vilket i sin tur kan leda till att antalet inkomna klagomål under 2026 minskar.

Inom den behovsprioriterad tiden har tiden för tillsyn av hygieniska verksamheter offentliga lokaler och strandskydd reducerats något. Båda områdena kvarstår som prioriterade enligt den nationella strategin, men omfattningen av tillsynen anpassas efter tillgängliga resurser.

För att använda resurserna mer effektivt kommer tillsyn av inomhusmiljö och hygieniska verksamheter i större utsträckning att samordnas med ordinarie tillsynsinsatser. Det innebär att delar av den nationella strategins fokusområden hanteras inom ramen för redan planerade tillsyn, vilket ger bättre helhet och resurseffektivitet.

Utrymmet för deltagande i Miljösamverkans gemensamma tillsynsprojekt minskar under 2026. Istället kommer kommunen att lägga mer tid på samsyns- och samverkansprojekt som leds av Miljösamverkan Väst, där erfarenhetsutbyte och gemensam metodutveckling står i fokus.

Tillsyn av utbildningslokaler som inte är anmälningspliktiga samt rökfria miljöer kommer att prioriteras ned under 2026. Dessa områden bedöms ha lägre risknivå i nuläget och kan återupptas i större omfattning vid kommande planeringsperioder.

Tabell 7. Resursbehovet för behovsutredning och tillsynsplan för hälsoskydd mm.

	Tid i behovsutredning (timmar)	Tid i tillsynsplan (timmar)	Personalresurs (årsarbetare)
Styrd tid	510	500	0,5
Händelsestyrd tid	1321	1200	1,2
Behovsprioriterad tid	1754	1300	1,3
Totalt	3585	3000	3,0

Konsekvenser av tillsyn som inte prioriteras

Utbildningslokaler: Ingen aktiv tillsyn har bedrivits för de utbildningslokaler som inte är anmälningspliktiga. Det är därmed svårt att bedöma hur inomhusmiljön ser ut för dessa lokaler men en bristfällig inomhusmiljö kan påverka människors hälsa.

De som vistas i lokalerna kan vara ungdomar och nyanlända som inte alltid har kännedom att de kan lämna in klagomål till Bygg- och miljöavdelning. För 2026 kommer ingen aktiv tillsyn bedrivas.

Rökfria miljöer: Även om ingen aktiv tillsyn för rökfria miljöer planeras 2026 kommer detta att kontrolleras i samband med tillsyn på de verksamheter som berörs andra projektinriktad tillsyn utifrån nämndens prioritering (tillsyn av skolor och förskolor samt tillsyn av serveringstillstånd).

Offentliga lokaler: En minskad tillsyn av offentliga lokaler som väntrum (tandläkare, sjukhus och vårdcentraler), sammanträdeslokaler, biografer, teatrar, bibliotek, museer och gallerier innebär att brister i inomhusmiljö, hygien, ventilation, buller eller smittskydd inte upptäcks i tid. Det kan leda till att människor som vistas i lokalerna – till exempel barn, äldre, vårdtagare eller allmänheten – utsätts för risker som påverkar deras hälsa och välbefinnande.

4.4. Små avlopp

Beskrivning av området

Små avlopp är avloppsanläggningar som är dimensionerade för upp till 200 personekvivalenter. Anläggningar större än dessa ingår i avsnitt 4.1. Inrättandet av små avloppsanläggningar kräver tillstånd enligt miljöbalken. Tillsynen omfattar alla små avlopp som finns i kommunen och den syftar bland annat till att minimera närsaltläckage, läckage av syreförbrukande ämnen och smittspridning.

Alingsås kommun är en kommun med många små avlopp, cirka 4000 avloppsanläggningar dimensionerade för att klara upp till 25 personer (person-ekvivalenter, pe) och 8 större små avloppsanläggningar (samfällighetsföreningar för gemensamma avloppsanläggningar) dimensionerade för mellan 26 och 200 personer (pe).

Inventering av små avlopp som påbörjades 2007 är nu utförd i hela kommunen och slutfördes under 2025. Från och med 2026 utförs riskbaserad tillsyn, vilket innebär att alla anläggningarna riskklassas och får olika tillsynsintervall beroende på anläggningens skötselbehov och riskerna i området.

Tillsynen behöver fortsätta i samma takt för små avlopp annars finns det risk att miljön och människors hälsa påverkas negativt på grund av avloppsanläggningar som inte uppfyller kraven. Miljön riskerar att påverkas genom utsläpp av fosfor och kväve. Människors hälsa riskeras att påverkas genom förorenat dricks- och/eller badvatten på grund av bakterier, virus och parasiter.

I stora delar av Alingsås kommun råder hög skyddsnivå för hälsoskydd och miljöskydd, vilket innebär att en avloppsanläggning inom områden med hög skyddsnivå ska uppfylla hårdare krav på rening för att motverka övergödning av sjöar och vattendrag samt förorening av dricksvatten.

Den nationella strategin för miljöbalkstillsynen innehåller inga aktiviteter kopplade till området små avlopp.

Vägledande miljökvalitetsmål för området: Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Grundvatten av god kvalitet.

Plan 2026

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom Små avlopp.

Händelsestyrd tid

I den händelsestyrda tiden ingår bland annat handläggning av avloppsansökningar, slamtömningsdispenser, förbud, förhandsbesked, klagomål, med mera. Här ingår även rådgivning vid fastighetsförsäljning och nyanläggning av avlopp.

Antalet tillsynsbesök påverkar inflödet av tillståndsansökningar och därmed behovet av resurser till handläggningen.

Att varje vecka granska bygglovsenhetens bygglovslista utifrån perspektivet enskilda avlopp är också en uppgift som ingår i den händelsestyrda tiden.

Behovsprioriterad tid

Den behovsprioriterade tillsynen inbegriper riskbaserad tillsyn av små avlopp. Här ingår också tillsyn av minireningsverk och samfällighetsföreningar för gemensamma avloppsanläggningar. Under 2026 är målet att 250 anläggningar ska få tillsyn, av dessa beräknas ca 80 % innebära platsbesök. Målet är också att alla 8 samfällighetsföreningar för gemensamma avloppsanläggningar ska få tillsyn.

I 2025 års verksamhetsplan för bygg- och miljönämnden var en av aktiviteterna för året att genomföra dialog med avloppsentreprenörer. Detta arbete har påbörjats och många avloppsentreprenörer har fått en riktad dialog om vilka krav som finns för anläggning av en enskild avloppsanläggning. Dialogerna kommer att fortsätta under 2026. Syftet med dialogerna är att skapa en bättre förståelse för vårt uppdrag och öka kunskapen inom områden där vi bedömer att de har brister i sina kunskaper, samt att bidra till en bättre dialog och förståelse.

Prioriteringar inom behovsprioriterad tid för 2026

Det är många källor som kan påverka vårt vatten och det är fortsatt viktigt att arbeta kommungemensamt där tillsynen av små avlopp är en viktig del för att skydda vår miljö, vårt dricksvatten och de badandes hälsa.

Inom den behovsprioriterade tiden är prioriteringarna för 2026 följande:

- Tillsyn av små avloppsanläggningar (<25 pe)
- Tillsyn av samfällighetsföreningar för gemensamma avloppsanläggningar (26–200 pe)
- Dialog med avloppsentreprenörer

Skillnad mellan behovsutredning och tillsynsplan

Behovsutredningen anger ett behov av ca 4,7 årsarbetare medans tillgänglig personalresurs är 4,6 årsarbetare (Tabell 8).

Skillnaden mellan behovsutredning och tillsynsplan:

Inom den händelsestyrda tiden har tiden för handläggning ökat då erfarenheten från de två senaste åren anger att antalet ansökningar, beslut om förbud eller föreläggande om åtgärdskrav visat sig vara högre än vi räknade med i behovsutredningen.

För den behovsprioriterade tillsynen är att antalet tillsyner av små avloppsanläggningar (<25 pe) har reducerats från 430 till 250, och tillsyner av större små avloppsanläggningar (25-200 pe) har ökat till att omfatta samtliga anläggningar, 8 stycken.

Tabell 8. Resursbehovet för behovsutredning och tillsynsplan för små avlopp.

	Tid i behovsutredning (timmar)	Tid i tillsynsplan (timmar)	Personalresurs (årsarbetare)
Styrd tid	-	-	-
Händelsestyrd tid	1806	2100	2,1
Behovsprioriterad tid	2863	2500	2,5
Totalt	4686	4600	4,6

Konsekvenser av tillsyn som inte prioriteras

Om vi inte kan upprätthålla en hög takt i tillsynen av små avlopp innebär det en ökad risk att miljön och människors hälsa påverkas negativt på grund av avloppsanläggningar som inte uppfyller kraven. Miljön riskerar att påverkas av utsläpp av fosfor, kväve, läkemedelsrester, tvätt- och hudvårdskemikalier. Människors hälsa riskerar att påverkas genom förorenat dricks- och badvatten.

I Alingsås kommun förekommer kraftig algbloomning av Anten och Mjörn, vilket de två senaste åren har noterats öka i omfattning och hur länge algbloomningen varar in på hösten. Fortsatt tillsyn av små avloppsanläggningar och förbud eller åtgärdskrav för de anläggningar som inte uppfyller lagkrav är därför nödvändig.

4.5. Naturvård

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 7 i miljöbalken, tillsynen gällande strandskydd hanteras av hälsoskydd och redovisas i avsnitt 4.3.

Med naturvård avser vi arbete som syftar till att skydda och vårda naturen och till att bevara den biologiska mångfalden. Nämndens ansvar inom naturvård inbegriper bl.a. tillsyn över kommunens skyddade områden, yttrande i bygglov- och strandskyddsärenden, bevakning av naturvårdsfrågor i planerings- och exploateringsarbetet, delta i kommunens samhällsstrategiska arbete, delta i interna och externa nätverksgrupper, inventering av skyddade arter samt övriga naturvårdsprojekt.

Det är viktigt att poängtera att kommunekologen inte bara arbetar för bygg- och miljönämnden utan utgör ett stöd för alla förvaltningar i kommunen.

I den nationella strategin för miljöbalkstillsynen finns inga aktiviteter inom naturvård som infaller under 2026. Strategin pekar ut tillsyn av invasiva arter som ett prioriterat område för perioden 2027–2029.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Bara naturlig försurning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö, samt Ett rikt växt- och djurliv.

Plan 2026

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom området för naturvård.

Händelsestyrd tid

Specifikt inom naturvårdsområdet ingår bland annat att yttra sig över strandskyddsdispenser, förhandsbesked och bygglov samt att bevaka naturvårdsfrågor i planerings- och exploateringsarbetet, för att säkerställa att naturvärdesperspektivet finns med som underlag inför beslut.

Kommunekologen handlägger även dispens- och tillståndsansökningar för åtgärder i de kommunala naturreservaten. Samordnar och svarar på många remisser och enkäter av skiftande karaktär.

I den händelsestyrda tiden ingår deltagande i planenhetens arbete med att ta fram detaljplaner. Kommunekologen säkerställer att det finns en helhetssyn på hur kommunen kan växa och samtidigt behålla sin höga attraktionskraft med grönområden, unika naturmiljöer och en stor biologisk mångfald.

Att varje vecka granska bygglovsenhetens bygglovslista utifrån naturvårdsperspektivet är också en uppgift som ingår i den händelsestyrda tiden.

Naturvårdsfrågor berörs ofta i andra typer av tillsyns- eller prövningsärenden som nämnden handlägger, som till exempel utökning av miljöfarliga verksamheter eller påverkan av befintliga verksamheter på naturmiljön. Vid den typen av ärenden stöttar kommunekologen övriga handläggare.

I den händelsestyrda tiden ingår även att svara på frågor från allmänheten.

Under 2025 påbörjades Mjörnprojektet vilket är ett samarbete mellan Kretslopp och vatten Göteborgs stad, Lerums kommun och Alingsås kommun. Projektet syfte är att Mjörn ska bli en reservvattentäkt för Göteborgs och Lerums dricksvattenförsörjning. I projektet ingår bland annat att ta fram vattenskyddsföreskrifter, tillståndsansökan för vattenuttag samt en tillståndsansökan för ändrad reglering av Mjörn vid Solvedens kraftverk. Det kan bli aktuellt för kommunekologen att lägga tid på att delta och granska skrivelser för att säkerställa naturvärdena i och runt sjön.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har ett antal verksamhetsgrupper som berör naturvårdsfrågor där kommunekologen deltar, dessa är Klimat och vatten samt Naturvård och rekreation.

Behovsprioriterad tid

Den behovsprioriterade tiden inom området för naturvård inbegriper bl.a. tillsynen över kommunens skyddade områden, informationsinsatser, deltagande i kommunens samhällsstrategiska arbete, interna och externa nätverk, inventeringar samt övriga naturvårdsprojekt.

Alingsås kommun har beslutat om fyra områdesskydd, tre naturreservat och ett kulturresevat. Bygg- och miljönämnden har ansvaret för tillsynen så att förvaltningen av dessa områden sker i enlighet med beslutade reservatsbestämmelser och skötselplaner. Skötselplaner för naturreservaten ses över och revideras regelbundet.

För att åstadkomma utveckling och kunna genomföra natur- och vattenvårdsåtgärder är det bra att arbeta i projektform. Förstudier och projekt kan i vissa fall delfinansieras med externa medel från EU-fonder och nationella bidrag exempelvis LONA som är Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning och LOVA, Havs- och vattenmyndighetens (HaV) lokala vattenvårdsprojekt. Under 2025 fick kommunen LOVA-bidrag för att genomföra ett projekt med att anlägga en våtmark intill Mellbyån, projektet kommer att pågå under 2026, det är

stadsmiljöavdelningen som ansvarar för projektet och kommunekologen är involverad som rådgivande part.

Kommunekologen medverkar i stor omfattning i kommunens samhällsstrategiska arbete i förvaltnings- och kommunövergripande projekt och arbetsgrupper.

Prioriteringar inom behovsprioriterad tid för 2026

Inom den behovsprioriterade tiden är prioriteringarna för 2026 följande:

- Delta i Sävåns vattenråd
- Delta i kommunens samhällsstrategiska arbete och i exploateringsprojekt där kompetens inom naturvård behövs.

Skillnad mellan behovsutredning och tillsynsplan

Behovsutredningen anger ett behov av ca 2,6 årsarbetare medans tillgänglig personalresurs är 1,0 årsarbetare (Tabell 9).

Skillnaden mellan behovsutredning och tillsynsplan:

Inom den händelsestyrda tiden har utrymmet för att svara på remisser och enkäter minskats samt tiden som är möjlig att lägga i förvaltningens verksamhetsgrupper har reducerats.

Inom den behovsstyrda tiden har utrymmet kraftigt reducerats för att delta i andra avdelningars arbete såsom strategisk planering och genomförande av olika typer av projekt. Utrymmet för att arbeta med vattenfrågor såväl strategiska som åtgärder har helt strukits, liksom utrymmet för att bedriva tillsyn av de kommunala naturreservaten.

Tabell 9. Resursbehovet för behovsutredning och tillsynsplan för naturvård.

	Tid i behovsutredning (timmar)	Tid i tillsynsplan (timmar)	Personalresurs (årsarbetare)
Styrd tid	-	-	-
Händelsestyrd tid	875	580	0,58
Behovsprioriterad tid	1710	420	0,42
Totalt	2585	1000	1,00

Konsekvenser av uppdrag som inte prioriteras

Konsekvensen av det reducerade utrymmet för deltagande i projekt och strategiskt arbete blir att naturvårdsperspektivet inte beaktas i processerna. Den biologiska mångfalden, skyddet av arter och biotoper, naturområden för rekreation och grön infrastruktur bevaras inte i den omfattning som behövs för att bibehålla ett hållbart samhälle och attraktiva boendemiljöer i ett långsiktigt perspektiv.

I kommunen och i synnerhet på samhällsbyggnadsförvaltningen finns det ett stort behov av en resurs specialiserad inom vattenfrågor. Övergödning, skyfall och översvämningar är omfattande problemområden i kommunen. I behovsutredningen lyftes behovet av att arbeta mer med vattenrelaterade frågor. I tillsynsplanen finns inget utrymme för detta. Konsekvensen blir att vattenfrågorna i den strategiska planeringen blir eftersatta, exempelvis skyfall- och erosionsproblematiken. Konsekvensen blir också att arbetet med åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten och uppnå miljökvalitetsnormer för god vattenstatus inte blir av, och därmed begränsas möjligheten att uppfylla EU:s vattendirektiv.

I kommunen finns fyra kommunala naturreservat, varav tre har fått tillsyn de senaste 5 åren. I samband med tillsynen har även revidering av skötselplanerna gjorts. Hjortmarka naturreservat kvarstår. Hjortmarka är ett stort naturreservat beläget i utkanten av Alingsås tätort. Både i och intill reservatet är det högt tryck på aktiviteter, och skogsbruk bedrivs även delvis inom reservatet. I reservatet finns även delar som är undantagna då det förekommer tomtplatser. Det är av stor vikt att se till så att reservatsföreskrifterna följs och att skötselplanen är rimlig utifrån förutsättningarna. Utebliven tillsyn kan innebära att tomtplatser utökas och att skogsbruk inte bedrivs enligt föreskrifterna och skötselplanen.

5. Sammanställning och prioritering

Behovet av resurserna för tillsyn inom miljöbalkens område framgår av tidigare beslutad behovsutredningen. Tillsynsplanen utgår från behovsutredning, samt tillsynsprogram för industriutsläppsverksamheter.

Behovsutredningen visade på ett behov av resurser motsvarande 30,6 årsarbetare. Specifikt inom miljöbalkens område visade behovsutredningen på att behovet av resurser motsvarande 21,4 årsarbetare.

För tillsynsplanen beräknas tillsynen enligt miljöbalken uppgå till 15,9 årsarbetare under 2026.

5.1. Beskrivning av behovsutredning

Behovsutredningen visade på ett behov av resurser motsvarande 30,6 årsarbetare. Specifikt inom miljöbalkens område visade behovsutredningen på att behovet av resurser motsvarande 21,4 årsarbetare.

5.2. Tillsynsplan

I budget för 2025 finns ett utrymme för 15,9 årsarbetare. I tillsynsplanen har utrymmet för tillsynen enligt miljöbalken justerats till 15 900 timmar, vilket motsvarar 15,9 årsarbetare under 2026.

5.3. Prioritering av tillsyn

Behovsutredningen ska grunda sig på det verkliga tillsynsbehovet ur miljösynpunkt samt var det är kostnadseffektivt att nå en effekt genom att bedriva tillsyn. I uppdraget som tillsynsmyndighet ingår att prioritera åtgärder där de gör mest nytta. Prioriteringar och avgränsningar måste därför göras i tillsynsarbetet.

Den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken är grunden för vilken tillsyn som ska utföras i Alingsås. Tillsyn som ryms inom strategin prioriteras därmed särskilt högt för att vi ska kunna uppnå miljömålen. Tillsynsaktiviteterna inom den behovsstyrda tiden har anpassats och prioriterats utifrån dels utifrån de i den nationella tillsynstrategin utpekade fokusområdena, och dels utifrån projekt som redan är igång och därmed bör fortsättas med.

5.4. Konsekvenser av det som inte prioriteras

Inom miljöbalken rymts det många olika tillsynsområden och det är nödvändigt att prioritera tillsynen så att den tillsyn som bedrivs ger störst nytta gentemot miljön och människors hälsa. Konsekvenser av prioritering för tillsynsbehovet redovisas mer i detalj inom respektive verksamhetsområde.

Det är också nödvändigt att prioritera inom övrig tid. Om inte tillräckligt med resurser avsätts för övrig tid kommer det ta längre tid att exempelvis effektivisera verksamheten samt bygga förmåga till innovationsarbete som kommer vara helt avgörande.

5.5. Uppföljning och revidering av tillsynsplan

Det är viktigt att tillsynen följs upp regelbundet under året samt vilka effekter man lyckats uppnå genom tillsynsarbetet.

Under året kan det uppkomma oförutsägbara händelser exempelvis att det tillkommer krav från andra myndigheter som inte varit kända sedan tidigare, förändring i omvärlden till exempel pandemi och lågkonjunktur, eller att personalresurserna minskar och att det är svårt att få tag på ny personal.

Om tillsynsbehovet och personalresurserna ändras kan det bli aktuellt med revidering av tillsynsplanen. Eventuell revidering kommer utgå från nämndens prioriteringsordning (avsnitt 2.9).